

6. Козій Г.В. Флора і рослинність західних областей України/ Праці ботанічного саду Львів. ун-ту. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1963. – С. 7-20.
7. Коліщук В.Г. Букові праліси Закарпаття// Наук. зап. Природознавч. музею Львів. ф-л. АН УРСР. – 1956. – 5. – С. 168.
8. Косець М.І. Букові ліси Західного Поділля// Ботан. журн. АН УРСР. – 1947. – 4, № 3/4. – С. 101-112.
9. Косець М.І. Нарис лісової рослинності Львівської області УРСР// Ботан. журн. АН УРСР. – 1953. – 10, № 4. – С. 75-85.
10. Сорока М.І. Синтаксономія рослинності Українського Розточчя// Наук. вісник УкрДЛТУ. – Львів, 1998, вип. 7. – С. 37-41.
11. Сорока М.І. Синтаксономія рослинності природного заповідника "Розточчя". – Праці Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка. – Екологічний збірник. – Львів, 1999, т. – III. – С. 105-113.
12. Сорока М.І. Флора судинних рослин Українського Розточчя. – Львів, 2002. – 154 с.
13. Braun-Blanquet J. Pflanzensoziologie, Grundzuge der Vegetationskunde. – Wien-New York: Springer, 1964. – 3 Aufl. – 865 s.
14. Matuszkiewicz W. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. – Warszawa: PWN, 2001. – 536 s.
15. Tolpa S. Analiza pyłkowa torfowiska w Janowie na Roztoczu// Kosmos. – 1927. – LII. – S. 547-552.

УДК 630*15

Доц. П.Б. Хоєцький, канд. с.-г. наук – УкрДЛТУ;
А.В. Шелупило – ДЛГО "Львівліс"

СТАН ПОПУЛЯЦІЇ БОБРА У МИСЛИВСЬКИХ УГІДДЯХ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Проаналізовано стан популяції та поширення (*Castor fiber* L.) у водоймах Львівської області. Найбільша чисельність звірів зареєстрована в угіддях ДМГ "Стир". Спостерігається збільшення чисельності бобра.

Doc. P.B. Khojetsky – USUFWT; A.V. Shelepylo – DLHO "Lvivlis"

Castor fiber (L.) in Lviv region

The state of the population and spreading of *Castor fiber* in waters of Lviv region have been analysed. The most number of the animals is registexed in the forest of МН "Styr". It is noted increasing of the *Castor fiber* number.

В історичний період ареал бобра (*Castor fiber* L.) охоплював більшу частину Європи та Азії. У XV-XVII ст. бобер був поширений у ріках західного регіону України [2, 3, 5]. На початку XIX століття про нього пишуть як про зникаючого звіра, обліковуючи в окремих колоніях сім'ї і хатки. Найдовше бобер існував на р. Вишня в околицях с. Родатичі: останнього звіра добуто тут у 1836 р. Під час сильного паводку 1836 р. зникла популяція виду на р. Західний Буг. На початок XX ст. у західному регіоні України бобер зберігся тільки поодинокими невеликими колоніями [1]. У 1950 р. його реєстрували лише на лісовій річці Борковій Рівненської області [4]. Основними причинами зменшення чисельності виду стали надмірне добування та опосередкований вплив господарської діяльності людини.

Необхідною умовою існування звіра є наявність придатних водойм і рослинного корму. Гризун надає перевагу малим та середнім рікам із повільнотекучою водою, може заселяти і великі ріки, озера, ставки, канали, бо-

лота, торф'яні кар'єри. Поза лісовими масивами вибирає водойми з наявністю на берегах чагарників, листяних дерев. Важливе проростання водної та прибережної трав'яної рослинності: очерету, осоки, рогозу та ін. У літньо-осінньому раціоні звіра виявлено: осику, вільху чорну, дуб черешковий, береzu бородавчасту, граб, сосну звичайну, горобину звичайну, крушину ламку, верби – білу, козячу, ламку, кошикову. Із трав'яної рослинності в умовах західного регіону України бобер споживає ожину, глуху кропиву, осоку волосисту, рогіз, кінськй щавель, очерет, латаття та ін. [3]. Важливе значення для існування звіра мають гідрологічні умови. Малопридатними є водойми з недостатньою глибиною, пересихаючі, з різко вираженими і довготривалими весняними, а також пізньоосінніми та зимовими паводками.

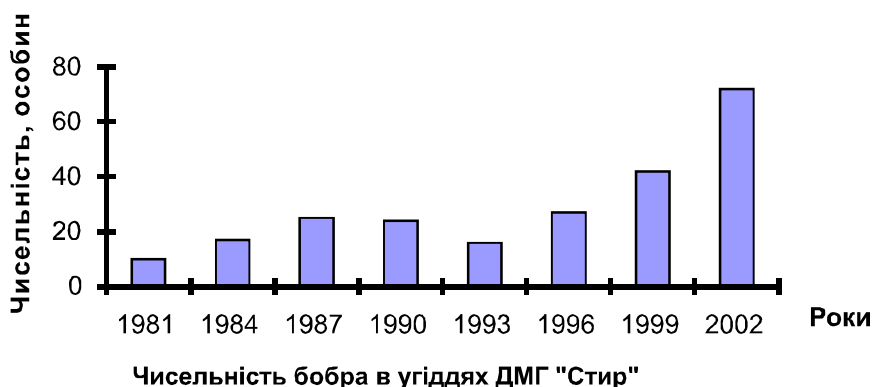
З метою реакліматизації у західному регіоні України у 60-х роках проведено випуски бобра у водойми Львівської, Рівненської, Волинської областей, в місцях, сприятливих для життєдіяльності виду [3]. У Рівненській області випуски проведено в ріки Льва, Бобер, у Волинській області – в річку Стохід [6]. У 1981 р. бобри у кількості 10 особин (3 ♀ і 7 ♂) з державного мисливського господарства "Ушомир" (Житомирська обл.) завезені у державне мисливське господарство "Стир" (Львівська обл.) і випущені на р. Медянка (Лагодівське лісництво, квартали 1, 8, 9, 14, 24). З 1983 по 1992 р.р. бобри пережили два сезони, які характеризувалися малою кількістю опадів, що вплинуло на стан популяції. У 1983 р. під час посухи бобри залишили місце випуску і створили нове поселення нижче по течії р. Медянка. На сьогодні звіра не виявлено в меліоративних каналах у кварталах 64, 78, 80, 66, 78 Лагодівського лісництва, де вони раніше існували. Потребує детальнішого дослідження поселення бобра у кварталах 31, 44, 45, 56, 59 Берлинського лісництва. У період з 1985 по 1986 р. зареєстровано 2 нових поселення бобра (хатки) на лісових болотах Заболотцівського лісництва в урочищі Барвіни (кв. 34, 35, 36) та в урочищі Боброве (кв. 9, 10, 12).

З 1992 р. спостерігається розселення звіра за межі лісових масивів ДМГ "Стир". За період з 1992 по 1994 р. він заселив ріку Стир, в яку проник з р. Медянки, від с. Руда-Бродівська до місця впадіння р. Бовдурка в р. Стир. З 1995 р. по 1998 р.р. реєструється подальше поширення бобра вверх по р. Стир від с. Руда-Бродівська до с. Пониковиця, а також вверх по р. Бовдурка до с. Смільне поблизу м. Броди. У цей період він проникає в р. Покрова і освоює угіддя до с. Кути й до смт. Олесько. Заселяє р. Родоставку від впадання її в р. Стир вверх по течії до перетину з дорогою Лопатин – Буськ, а також р. Острівка від впадання в р. Стир вверх по течії до торф'яних кар'єрів біля смт. Лопатин. У цих роках літньо-осінній період характеризується значними опадами, сприятливі умови дали змогу освоїти сітку меліоративних каналів у лісових та лугових угіддях, торф'яних кар'єрах.

У липні 2002 р. проведено обстеження угідь Лагодівського лісництва, довжина сітки меліоративних каналів становить тут 16,4 км. У кварталах 8, 9, 14, 15 лісництва на каналі довжиною 2,5 км зареєстровано 12 нір та ходів до місць жирування бобра, 7 греблей, одну покинуту хатку. Свіжих слідів життєдіяльності не виявлено. Зимові запаси кормів для бобра достатні, але ка-

нал мілководний, глибиною 5-10 см, шириною 30-40 см. Ймовірно, погіршення умов проживання, водотоку, змусили звірів покинути цей канал. Активне освоєння звіром водойм спостерігається на глибині від 30 см, шириною від 1 м.

Станом на 2003 р. в угіддях Львівської області зареєстровано близько 300 бобрів. Найбільша популяція відома на р. Стир (Бродівський, Радехівський, Буський райони) в угіддях ДМГ "Стир", яка нараховує понад 70 особин. Загалом, поселення бобрів у Львівській області зареєстровано в мисливських угіддях 8 користувачів. У Сокальському районі бобри поширені на річці Варенжанка, Болотня та в меліоративних каналах, які впадають в р. Солокію. В Яворівському районі невелика популяція бобрів (коло 20 особин) зареєстрована у каналі Щан з прилеглою сіткою меліоративних каналів, а також на р. Вирва та її притоки Шлямівки.

Загалом, чисельність популяції бобра в угіддях ДМГ "Стир" за період з 1998 по 2002 р. збільшилась у 7 разів. Найвищий приріст популяції становив 58 %.

Статева зрілість у бобра настає в трирічному віці. Після 105-107 діб вагітності, самка у травні або у першій половині червня народжує 1-5 малят, найчастіше – 2-3. Живе гризун до 35 років, ще у 20-річному віці самки беруть участь в розмноженні. Природних хижаків, конкурентів за корми в умовах Львівщини у бобра немає. Основним чинником, який впливає на чисельність популяції, є людина та її господарська діяльність.

Отже, реакліматизація бобра у водоймах Львівщини пройшла успішно. Його діяльність позитивна для багатьох видів мисливських тварин, покращує якість угідь. Греблі, створені звіром, затримують воду у посушливі сезони, створюючи водопої, які використовують ратичні тварини (лось, олень, козуля, дика свиня). Деякі ділянки лісу стають недоступними, заболоченими. Завдяки тому зменшується фактор турбування, спричинений відвідуванням населення з метою збору грибів, ягід, відпочинку.

На сьогодні першочерговим завданням є вивчення кормової бази, проведення оцінки якості та визначення оптимальної місткості угідь з метою раціонального використання популяції та вивчення перспектив розселення виду.

Література

1. Корнєєв О.П. Визначник звірів УРСР. – К.: Радянська школа, 1965. – 233 с.
2. Полушина Н.А. Влияние антропогенных факторов на население млекопитающих Прикарпатья и Украинских Карпат в конце XVIII – первой половине XIX вв// Изменения в

населении и среде обитания животных СССР в XVI-XIX вв. Европейская часть СССР. Материалы конференции. – 1972. – С. 74-79.

3. Татарин К.А. Изменения ави- и териофауны Предкарпатья и Закарпатья при освоении естественных ландшафтов// Изменения в населении и среде обитания животных СССР в XVI-XIX вв. Европейская часть СССР. Материалы конференции. – 1972. – С. 84-90.

4. Татарин К.А. Фауна хребетних Заходу України. Екологія, значення, охорона. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1973. – 254 с.

5. Туриян И.И. Изменения в териофауне Советских Карпат под влиянием антропогенных факторов в исторический период// Изменения в населении и среде обитания животных СССР в XVI-XIX вв. Европейская часть СССР. Материалы конференции. – 1972. – С. 79-84.

6. Хоєцький П.Б. До характеристики мисливських звірів Рівненської області// Наук. вісник УкрДЛТУ: Зб. наук.-техн. праць, вип. 12.4. – Львів: УкрДЛТУ, 2002. – С. 54-58.

УДК 630*15

Я.І. Капелюх – Природний заповідник "Медобори"

ОРНИТОФАУНА ГРАБОВИХ НАСАДЖЕНЬ ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА "МЕДОБОРИ"

Проаналізовано чисельність та розподіл птахів у грабняках в умовах заповідника "Медобори" у різні сезони року, визначено їх значення у формуванні орнітокомплексів у його лісостанах.

Ya.I. Kapelynkh – Natural reservation "Medobory"

Ornitofauna of the hornbeam plantations of the natural reservation "Medobory"

The number and allocation of the birds in hornbeam plantations in conditions of Medobory reservation in different seasons of the year, have been analyzed and it is defined their meaning on the ornithocomplex in its forests.

Із загальної площі природного заповідника (9521,2 га) вкриті лісом землі становлять 8802 га (92,4 % загальної площі). Ці землі представлені трьома трофотопами (субори, судіброви, діброви) і чотирма гігротопами (1-4). У межах основного масиву заповідника виявлено 13 типів лісу [3].

Табл. 1. Типи лісу природного заповідника "Медобори"

Типи лісу	Площа, га
Сухий дубовий субір	4,2
Суха діброва	40,9
Суха грабова судіброва	42,8
Свіжа грабова судіброва	65,7
Свіжа грабово-букова судіброва	53,7
Суха грабова діброва	247,6
Суха грабово-букова діброва	190,1
Свіжа грабова діброва	3835,5
Свіжа грабово-букова діброва	1889,0
Волога грабова діброва	977,0
Волога грабово-букова діброва	1641,3
Сира грабова діброва	6,9
Сирий чорно-вільховий груд	5,9